

УДК 336.2:342

Вплив корупції на фінансову безпеку держави

Вікторія Микитюк, здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: вплив корупції на фінансову безпеку України. Проаналізовано основні загрози, які корупція створює для економіки, зокрема зростання масштабів тіньової економіки, неефективне використання бюджетних коштів, поглиблення соціальної нерівності та втрату довіри до державних інституцій. Визначено основні причини поширення корупції, серед яких недосконале законодавство, відсутність належного контролю та низький рівень економічного розвитку.

Ключові слова: корупція, фінансова безпека, тіньова економіка, державне управління, антикорупційна політика.

На фінансову безпеку держави впливає безліч факторів. Останні роки Україна зіткнулася з новими викликами та загрозами, зокрема збройною агресією російської федерації, тимчасовою окупацією частини території, а також карантинними обмеженнями, запровадженими через пандемію COVID-19. Водночас значний негативний вплив на фінансову безпеку країни мають і давні внутрішні проблеми, серед яких особливо гостро стоїть питання корупції.

Корупція є однією з найбільших загроз для економічної безпеки держави, оскільки підриває ефективність державного управління та уповільнює реалізацію стратегічних цілей розвитку [2]. Вона веде до нераціонального розподілу бюджетних коштів, знижує якість державних послуг і створює серйозні перешкоди для стійкого економічного зростання. Корупція завдає серйозної шкоди економіці країни, збільшуючи витрати бізнесу та створюючи штучні бар'єри для входу на ринок. Це послаблює конкуренцію, сприяє монополізації, погіршує інвестиційний клімат і стримує створення нових робочих місць. Крім того, вона знижує якість товарів і послуг, що негативно позначається на добробуті громадян.

Корупція проявляється у різних формах, зокрема хабарництві, зловживанні владними повноваженнями для особистої вигоди, непрозорих державних закупівлях та ухиленні від відповідальності. Вона становить загрозу для суспільства, оскільки негативно впливає на демократичний розвиток, економічну стабільність, соціальну справедливість і міжнародне партнерство. Саме тому боротьба з корупцією є пріоритетним завданням держави.

Протягом останніх десятиліть корупція все більше сприймається як багатофакторне явище, що має політичне, економічне, культурне та адміністративне підґрунтя. Серед економічних причин її поширення в Україні можна виділити низький рівень розвитку економіки, високий рівень безробіття, бідність і соціальну нерівність, нестабільність фінансової системи, недосконалі стимули до чесної праці, проблеми у сфері житлового забезпечення, а також слабкі механізми захисту економіки від злочинних схем, недоліки податкового законодавства та недостатній контроль за доходами і витратами посадовців.

Ще одним ключовим фактором поширення корупції є недосконалість законодавчої бази. Низька якість законодавчих актів, відсутність невідворотності покарання для корупціонерів, вплив корумпованих структур на судову систему та неефективний контроль правоохоронних органів сприяють безкарності чиновників, які використовують свої посади для особистого збагачення. Високий рівень корупції значною мірою пов'язаний із тим, що суспільство нерідко сприймає її як звичне явище. Наприклад, у 2024 році Україна отримала 35 балів зі 100 можливих в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index — CPI), посівши 105-те місце серед 180 країн. Для порівняння, у 2021 році цей показник становив 32 бали [1].

Професор І. І. Мазур також визнає корупцію загрозою економічній безпеці як складовій національної безпеки. Від ефективності заходів щодо детінізації економіки та впровадження антикорупційної політики безпосередньо залежить стабільне функціонування об'єктів критичної інфраструктури. Це підтверджує і встановлений ним взаємозв'язок між тіньовою економікою та корупцією: «Тіньова економіка є фінансовою основою корупції, а корупція – механізмом підтримки тіньової економіки» [3].

Досліджуючи корупцію, важливо визначити ті її аспекти, які становлять реальну загрозу економічній безпеці держави. До таких загроз належать:

1. Розширення масштабів тіньової економіки.
2. Зрощення кримінальних структур із легальним бізнесом через доступ до політичної влади та механізми «відмивання» незаконних доходів.
3. Порушення ринкової конкуренції.
4. Гальмування формування ефективного приватного сектора.
5. Неефективне витрачання бюджетних коштів.
6. Зростання цін через корупційні платежі чиновникам.
7. Втрата довіри до держави та її спроможності регулювати економіку.
8. Поглиблення соціальної нерівності та зростання розриву в доходах населення.

Розглянемо вплив цих факторів на економічну безпеку держави.

Збільшення масштабів тіньової економіки. Корупція та тіньова економіка тісно пов'язані: корупція сприяє розвитку тіньового сектору, створюючи умови для його функціонування, а тіньова економіка, у свою чергу, є матеріальною базою для корупційних схем.

Зрошення криміналу з легальним бізнесом. Корупційні дії спрямовані на незаконне збагачення, а отримані внаслідок цього кошти легалізуються різними способами. З метою виявлення таких схем Державна служба фінансового моніторингу України (ДСФМУ) здійснює перевірку фінансових операцій на предмет можливого відмивання «брудних» грошей.

Неефективне використання бюджетних коштів. Корупція негативно впливає на бюджет у двох аспектах: зменшуються податкові надходження через розвиток тіньової економіки, а самі бюджетні ресурси витрачаються неефективно, оскільки пріоритет надається корупційним витратам влади.

Зростання цін через корупцію. Корупційні платежі чиновникам закладаються у вартість товарів і послуг, що призводить до подорожчання продукції та збільшення витрат на інвестиційні проєкти на 10–20%.

Посилення соціальної нерівності. Корупція сприяє несправедливому розподілу матеріальних благ на користь вузького кола осіб, що загострює проблему майнової нерівності в суспільстві.

Таким чином, корупція залишається однією з ключових загроз фінансовій безпеці України, а боротьба з нею повинна стати пріоритетним напрямом державної політики.

Корупція залишається одним із ключових викликів для фінансової безпеки України, оскільки спричиняє значні економічні втрати та перешкоджає стабільному розвитку держави. Вона негативно впливає на конкуренцію, інвестиційний клімат, соціальну рівність і загальну ефективність державного управління. Особливо небезпечними є її взаємозв'язки з тіньовою економікою та кримінальними структурами. Для забезпечення фінансової безпеки необхідне посилення антикорупційної політики, реформування законодавчої бази, підвищення прозорості державних процесів та активізація громадського контролю. Ефективна боротьба з корупцією сприятиме зміцненню економічної стабільності та підвищенню довіри до державних інституцій.

Список використаних джерел:

1. Україна в Індексі сприйняття корупції – 2024. Transparency International. Україна. URL : <https://cpi.ti-ukraine.org/#/>
2. Корчинський І. О., Мельник С. І. Основні загрози економічній безпеці держави в сучасних умовах розвитку. Ефективна економіка. 2019. No 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7369>
3. Мазур І. І. Антикорупційна політика в системі детінізації економіки. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі. Матеріали II міжнар. наук. практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 133-135.

Annotation: *the impact of corruption on the financial security of Ukraine. The main threats that corruption poses to the economy are analyzed, including the growth of the shadow economy, inefficient use of budget funds, deepening social inequality, and loss of trust in state institutions. The main reasons for the spread of corruption are identified, including imperfect legislation, lack of proper control, and low economic development.*

Keywords: *corruption, financial security, shadow economy, public administration, anti-corruption policy.*

Науковий керівник:
Боднар О.А.,
*канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 336

Фінансові бульбашки: причини, наслідки та запобіжні заходи для світового ринку

Тетяна Нестерчук,

здобувачка вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок

Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *розглянуто економічну природу фінансових бульбашок, досліджено їхні причини виникнення, етапи розвитку та соціально-економічні наслідки. Встановлено, що, незважаючи на доступ до сучасних аналітичних інструментів, ринки залишаються вразливими до спекулятивних перегрівів. Запропоновано використання поведінкових фінансів, мережевої методології та моніторингових інструментів для зниження системних ризиків і стабілізації фінансових ринків.*

Ключові слова: *економічна бульбашка, фондовий ринок, інвестиції, поведінкові фінанси.*

Економічна бульбашка (англ. economic bubble), також відома як спекулятивна, ринкова або фінансова бульбашка чи спекулятивна манія, — це економічне явище, коли здійснюється купівля-продаж активів у великих обсягах за цінами, які значно перевищують їхню справжню вартість [1].

Актуальність дослідження фінансових бульбашок обумовлена тим, що навіть у сучасному світі, де є доступ до величезної кількості інформації та аналітичних інструментів, ринки все одно схильні до ірраціонального перегріву. Бурхливий розвиток технологічного сектору, криптовалютний ринок, а також активний розвиток механізму SPAC (Special Purpose Acquisition Companies) — усе це створює потенційні передумови для нових бульбашок. Більше того, глобалізація та швидкість розповсюдження фінансової інформації сприяють тому, що наслідки обвалу бульбашок стають масштабнішими, впливаючи не лише на окремі ринки, а й на світову економіку в цілому. Тому дослідження причин виникнення, механізмів розвитку та можливих способів запобігання фінансовим бульбашкам є вкрай важливим як для індивідуальних інвесторів,